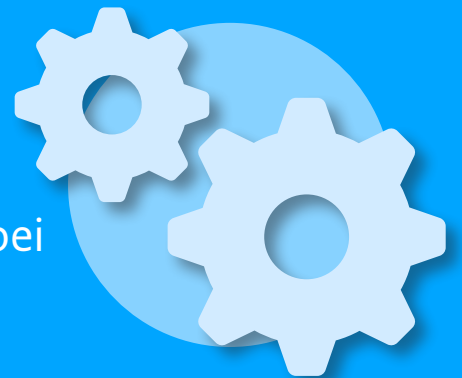

Macro Economische Verkenning 2024

- Korte toelichting verschillen met concept-MEV door augustusbesluitvorming
 - Koopkracht en armoede
 - Overheidsfinanciën en economische groei
- Kerngegevens 2023 en 2024

Hoofdpunten MEV 2024

Deze Macro Economische Verkenning (MEV) bestaat slechts uit een korte toelichting op de verschillen ten opzichte van de [concept-MEV](#) die op 17 augustus is gepubliceerd. In deze publicatie lichten we de verschillen in de macro-economische en budgettaire kerngegevens toe die, tenzij anders aangegeven, kunnen worden geïnterpreteerd als het effect van de besluitvorming in de Miljoenennota 2024. Het onderliggende macro-economische beeld is tussen cMEV en MEV niet geactualiseerd. Doordat het CPB op dit moment bezig is met de doorrekening van de verkiezingsprogramma's (Keuzes in Kaart) is de MEV dit keer beknopt.

De besluitvorming in de Miljoenennota bevat maatregelen die erop zijn gericht om de oploop van armoede tegen te gaan, om dit te bekostigen worden voor een bredere groep huishoudens de lasten verhoogd. Het pakket bestaat uit een verhoging van het kindgebonden budget, de huurtoeslag, de arbeidskorting, de algemene heffingskorting in de bijstand en de jonggehandicaptenkorting. De budgettaire kosten van deze maatregelen zijn 2,3 mld euro. Het demissionair kabinet verhoogt de loon- en inkomstenbelasting in box 1 en de accijns op alcohol en tabak. Dit levert 2,2 mld euro op.

Het voorgestelde beleid leidt tot een verbetering van de koopkracht van de laagste inkomens in 2024. In de cMEV leidde het aflopen van tijdelijke inkomensondersteuning per 2024 tot een negatief koopkrachtbeeld voor de laagste inkomens. Na verwerking van de besluitvorming verbetert de koopkracht van de laagste inkomensgroep juist, in doorsnee met 1,1%. Hierin is ook het uitstellen van hervormingen in de huurtoeslag meegenomen.¹ Dit heeft een positief effect op de koopkracht van de laagste inkomensgroep (+0,4%-punt).

De mediane koopkracht verbetert ten opzichte van cMEV niet. Voor huishoudens vanaf het derde inkomenskwintiel verbetert de koopkracht minder dan in de cMEV, omdat de belastingen hoger zijn, met name voor huishoudens met een hoger inkomen. Daarom gaat de koopkracht voor het mediane huishouden er niet op vooruit door de besluitvorming in de Miljoenennota, de koopkrachtstijging is 1,8% (0,1%-punt lager dan in de cMEV). De verschillen tussen de inkomensgroepen voor wat betreft de koopkrachtstijging in 2024 zijn hierdoor kleiner geworden (figuur 1).

De eerder geraamde stijging van het aantal personen onder de armoedegrens in 2024 wordt voorkomen en de armoede onder kinderen daalt. Door de inkomensondersteunende maatregelen gaat het besteedbaar inkomen van huishoudens aan de onderkant van de inkomensverdeling erop vooruit ten opzichte van de cMEV en blijft het percentage personen onder de armoedegrens in 2024 gelijk aan 2023 (4,8%). Dit zijn 830.000 personen (zie figuur 2). In de cMEV was een toename tot 5,7% geraamd. De armoede onder kinderen daalt in 2024 naar 5,1% (van 6,2% in

¹ Dit betreft de maatregelen genoemd op de volgende pagina: [Recht op huurtoeslag voor meer huurders met lage inkomens | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

2023). Deze afname van de armoede onder kinderen komt doordat de verhoging van het kindgebonden budget alleen ten goede komt aan huishoudens met kinderen.

In het cumulatieve koopkrachtbeeld over de driejaarsperiode 2022-2024 is veel spreiding te zien. Het beeld voor de drie jaren samen is relevant omdat vanaf 2022 de inflatie sterk begon te stijgen, en later pas de lonen volgden. Bovendien zijn er grote verschillen tussen de jaren in beleid. De koopkracht daalt voor het mediane huishouden in de driejaarsperiode 2022-2024 met 1,8%. Dit geldt niet voor alle inkomensgroepen: het laagste inkomenskintiel gaat er in die periode 3,6% op vooruit, voor de hoogste inkomens daalt de koopkracht met 3,7% (zie figuur 3).

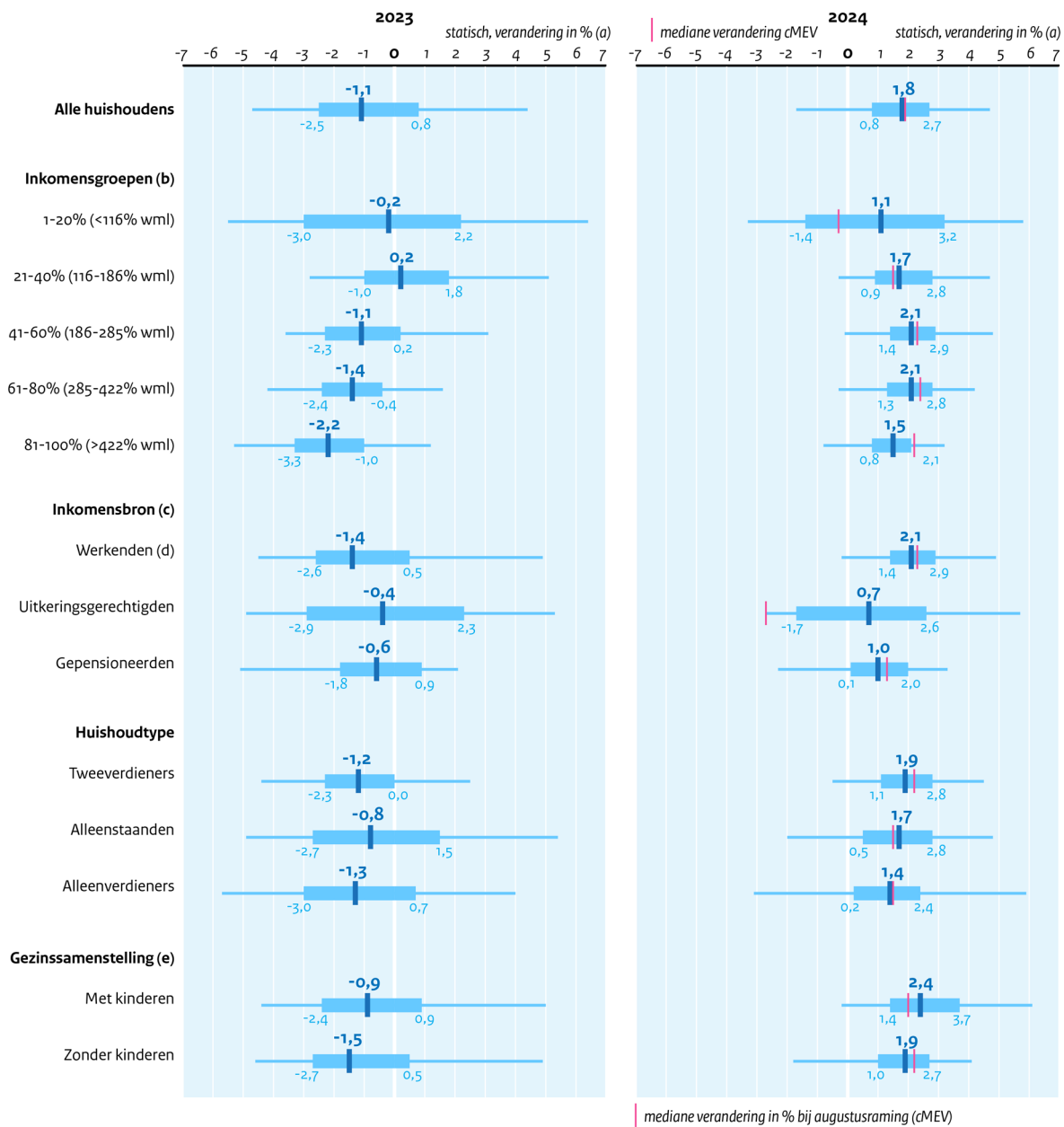
Een belangrijke kanttekening bij het koopkrachtbeeld is dat dit beeld uitgaat van één cijfer voor de inflatie. Dit kan voor een grotere vertekening zorgen dan normaal. De ervaren prijsstijging kan per huishouden verschillen. In 2022 namen vooral de kosten van energie toe, die een groter deel uitmaken van de consumptie van huishoudens met een lager inkomen. Daar komt bij dat de mate waarin een energieschok individuele huishoudens raakt sterk kan verschillen, afhankelijk van hun woonsituatie en energiecontract. De laatste tijd nemen juist de prijzen van diensten en voeding toe. Voor voeding geldt hetzelfde als voor energie; huishoudens met een lager inkomen besteden hier relatief meer aan, maar voor diensten juist het omgekeerde. Ook zien we in de koopkracht niet terug dat werknemers buiten de cao-loonstijging gecompenseerd worden voor gestegen kosten van levensonderhoud, bijvoorbeeld door eenmalige uitkeringen.

Het overheidstekort bedraagt in 2024 nog steeds 2,4% bbp. Buiten het koopkrachtpakket en de dekking daarvan worden er enkele lasten verzwaaard, waaronder de heffing in box 3, met name om een lagere inschatting van de opbrengst van de internationale vpb-afspraken en de zorgpremie te dekken. Ook stijgen de uitgaven aan defensie. Tevens zijn de verwachte inkomsten van de loon- en inkomstenbelasting aangepast, met een effect van respectievelijk +1,7 en +3,2 mld euro in 2023 en 2024. Per saldo is het overheidstekort ongewijzigd ten opzichte van de cMEV.

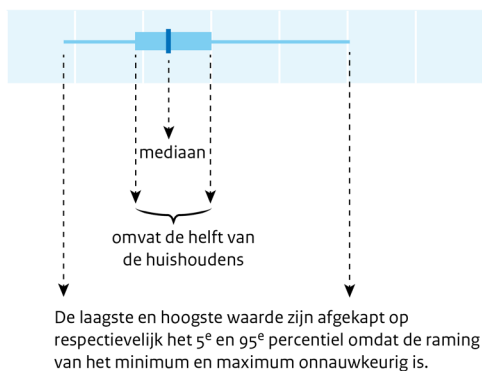
De economische groei valt in 2024 0,1%-punt hoger uit door hogere overheidsconsumptie en -investeringen. Hieronder vallen onder meer de hogere defensie-uitgaven. De consumptie van huishoudens neemt niet veel toe, omdat er tegenover de inkomensondersteunende maatregelen ook lastenverzwaringen staan. De economische groei komt voor 2024 uit op 1,5%. De inflatie is ongewijzigd, omdat de accijnsverhogingen te klein zijn voor een zichtbaar effect op de inflatie.

De middellangetermijnraming uit de cMEV blijft het basispad voor Keuzes in Kaart (KiK). De augustusbesluitvorming (cMEV) wordt niet meegenomen in het basispad voor de doorrekening van de verkiezingsprogramma's (KiK), zoals eerder gemeld in de startnotitie Keuzes in Kaart. Aan het basispad zijn wel twee aanpassingen gedaan. De bijstelling van de loon- en inkomstenbelasting heeft structureel een klein effect. Ook zijn opbrengsten die naar de Nederlandse overheid gaan van het Europese systeem voor emissiehandel voor gebouwen en wegtransport (ETS-BRT) gecorrigeerd. In de bijgestelde raming voor 2028 is het EMU-saldo -3,6% bbp, het structurele EMU-saldo -3,0% bbp en de schuldquote 53,0% bbp.

Figuur 1 Mediane koopkracht neemt in 2024 voor alle inkomensgroepen toe

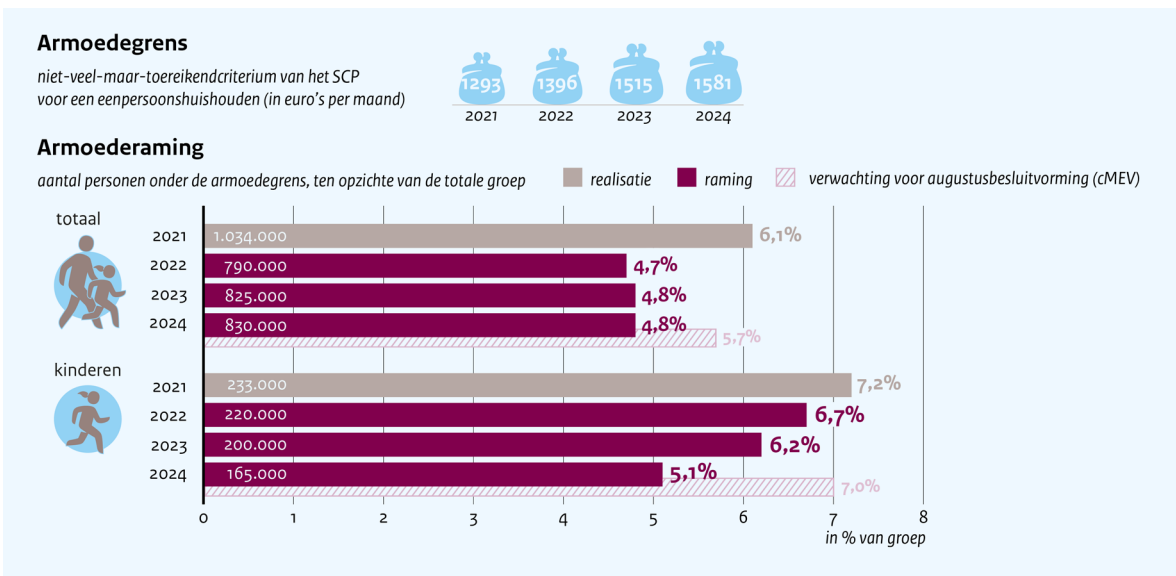
Hoe af te lezen?

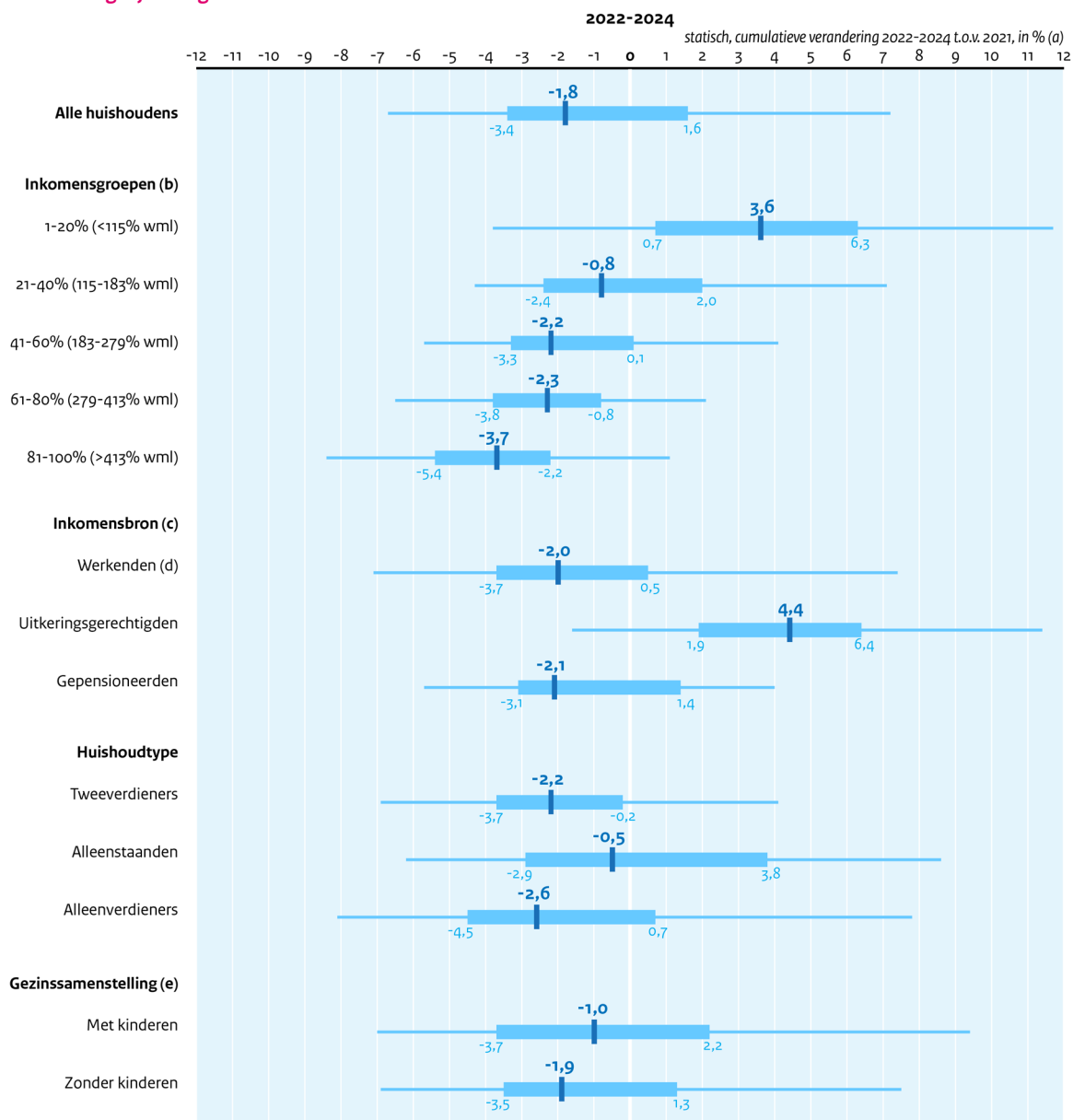
Een mediaan is de middelste waarde van een verdeling van cijfers, geordend van laag naar hoog. Een mediane koopkrachtontwikkeling van 1,3% voor alle huishoudens betekent dat de helft van de huishoudens een koopkrachtontwikkeling van 1,3% of lager heeft, en de andere helft 1,3% of hoger. Voor de helft van de huishoudens valt de koopkrachtontwikkeling binnen het blauwe balkje, met een kwart boven en een kwart onder de mediaan. De andere helft van de huishoudens heeft een koopkrachtontwikkeling die hier buiten valt. De staarten van de boxplot laten de laagste en hoogste koopkrachtontwikkeling zien.

- (a) Exclusief incidentele inkomensveranderingen.
- (b) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau; het bruto minimumloon (wml) is in 2023 ongeveer 25.463 euro. De inkomensgroepen zijn verdeeld in vijf groepen van gelijke grootte in oplopende volgorde van inkomen, ieder 20% van alle huishoudens.
- (c) De indeling naar inkomensbron is op basis van de hoogste inkomensbron op huishoudniveau, waarbij een huishouden waarvan hoofd of partner winstinkomen heeft, bij werkenden wordt ingedeeld. Huishoudens met vroegpensioen of studiefinanciering als hoogste inkomensbron zijn uitgezonderd.
- (d) Bij werkenden wordt geen rekening gehouden met incidentele verandering van het loon, zoals het ontvangen of wegvallen van bonussen.
- (e) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van de aanwezigheid van kinderen tot achttien jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.

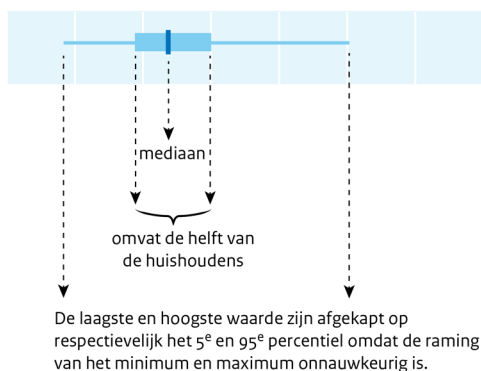
Figuur 2 Vooral kinderarmoede valt lager uit dan in de cMEV

Figuur 3 Forse spreiding in cumulatieve koopkrachtbeeld tussen inkomensgroepen, maar hierbij is geen correctie voor inflatie-ongelijkheid gemaakt

Hoe af te lezen?

Een mediaan is de middelste waarde van een verdeling van cijfers, geordend van laag naar hoog. Een mediane koopkrachtontwikkeling van 1,3% voor alle huishoudens betekent dat de helft van de huishoudens een koopkrachtontwikkeling van 1,3% of lager heeft, en de andere helft 1,3% of hoger. Voor de helft van de huishoudens valt de koopkrachtontwikkeling binnen het blauwe balkje, met een kwart boven en een kwart onder de mediaan. De andere helft van de huishoudens heeft een koopkrachtontwikkeling die hier buiten valt. De staarten van de boxplot laten de laagste en hoogste koopkrachtontwikkeling zien.

- (a) Exclusief incidentele inkomensveranderingen.
- (b) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau; het bruto minimumloon (wml) is in 2023 ongeveer 25.463 euro. De inkomensgroepen zijn verdeeld in vijf groepen van gelijke grootte in oplopende volgorde van inkomen, ieder 20% van alle huishoudens.
- (c) De indeling naar inkomensbron is op basis van de hoogste inkomensbron op huishoudniveau, waarbij een huishouden waarvan hoofd of partner winst-inkomen heeft, bij werkenden wordt ingedeeld. Huishoudens met vroegpensioen of studiefinanciering als hoogste inkomensbron zijn uitgezonderd.
- (d) Bij werkenden wordt geen rekening gehouden met incidentele verandering van het loon, zoals het ontvangen of wegvallen van bonussen.
- (e) De indeling naar gezinsamenstelling is op basis van de aanwezigheid van kinderen tot achttien jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.

Tabel 1.1 Kerngegevens voor Nederland, 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
mutaties per jaar in %						
Internationale economie						
Relevant wereldhandelsvolume goederen en diensten	4,1	-8,7	8,5	8,4	0,2	2,9
Concurrentenprijs (a)	3,6	-0,8	5,9	8,8	3,4	2,5
Olieprijs (niveau in dollars per vat)	64,3	41,8	70,7	100,8	79,3	76,3
Eurokoers (niveau in dollar per euro)	1,12	1,14	1,18	1,05	1,09	1,11
Lange rente Nederland (niveau in %)	-0,1	-0,4	-0,3	1,4	2,8	2,8
Volume bbp en bestedingen						
Bruto binnenlands product (bbp, economische groei)	2,0	-3,9	6,2	4,3	0,7	1,5
Consumptie huishoudens	0,9	-6,4	4,3	6,6	0,6	2,4
Consumptie overheid	2,8	1,6	5,0	1,6	2,4	3,1
Investerings (inclusief voorraden)	7,7	-6,3	4,7	1,0	2,8	0,3
Uitvoer van goederen en diensten	2,0	-4,3	8,0	4,5	0,8	1,5
Invoer van goederen en diensten	3,2	-4,8	6,2	3,8	1,9	2,1
Prijzen, lonen, koopkracht en armoede						
Prijs bruto binnenlands product	3,0	1,9	2,9	5,5	6,6	3,3
Uitvoerprijs goederen en diensten	0,4	-2,9	8,8	17,4	1,0	3,4
Invoerprijs goederen en diensten	-0,2	-3,6	10,0	20,7	-0,3	3,5
Inflatie, nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,6	1,3	2,7	10,0	3,9	3,8
Alternatieve cpi (koopkracht- en armoedecijfers) (b)	2,6	1,3	2,1	6,8	7,8	3,6
Inflatie, geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp)	2,7	1,1	2,8	11,6	4,1	3,9
Loonvoet bedrijven (per uur) (c)	2,6	7,9	0,0	3,7	6,8	5,8
Cao-loon bedrijven	2,4	2,8	2,2	3,1	5,8	5,6
Koopkracht, statisch, mediaan alle huishoudens (d)	1,1	2,5	0,9	-2,7	-1,1	1,8
Personen in armoede (niveau in %) (d,e)	5,9	5,6	6,1	4,7	4,8	4,8
Arbeidsmarkt						
Beroepsbevolking	1,5	0,4	0,9	2,4	1,9	0,9
Werkzame beroepsbevolking	2,0	0,0	1,5	3,2	1,8	0,5
Werkloze beroepsbevolking (in duizend personen)	423	465	408	350	360	405
Werkloze beroepsbevolking (niveau in % beroepsbevolking)	4,4	4,9	4,2	3,5	3,6	4,0
Werkgelegenheid (in uren)	2,6	-4,0	3,3	3,9	1,2	0,6
Overig						
Arbeidsinkomensquote bedrijven (niveau in %)	73,9	76,3	72,9	71,5	70,6	71,5
Arbeidsproductiviteit bedrijven (per uur)	-0,5	-0,1	4,0	1,0	-0,9	0,8
Individuele spaarquote (in % beschikbaar inkomen) (f)	5,2	12,8	11,2	7,6	7,9	8,4
Saldo lopende rekening (niveau in % bbp)	6,9	5,1	12,1	9,2	9,1	8,5
niveau in % bbp						
Collectieve sector						
EMU-saldo	1,8	-3,7	-2,3	-0,1	-1,5	-2,4
EMU-schuld (ultimo jaar)	48,6	54,7	51,7	50,1	47,7	46,9
Collectieve lasten	39,3	39,9	39,2	38,6	38,8	38,7
Bruto collectieve uitgaven	42,5	48,2	46,5	43,7	44,1	44,9

(a) Goederen en diensten, exclusief grond- en brandstoffen.

(b) Bij de alternatieve cpi wordt rekening gehouden met prijzen van zowel nieuwe als bestaande energiecontracten. Zie par. 1.4 van het 'Centraal-Economisch-Plan-CEP-2023-Verdieping' ([link](#)) voor meer toelichting op de alternatieve cpi-reeks en zie CBS ([link](#)).

(c) De loonkostensubsidie NOW, en de continuïteitsbijdrage in de zorg, hebben een opwaarts effect op de loonvoetmutatie bedrijven in 2020 van 3,3%-punt en een neerwaarts effect van 1,6%-punt in 2021 en 2022.

(d) Bij de mediane koopkrachtcijfers en de personen in armoede is rekening gehouden met de alternatieve cpi.

(e) De ratio van het aantal personen in huishoudens onder de armoedegrens en het totaal aantal personen. Het niet-veel-maar-toereikend criterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau is als armoedegrens gehanteerd.

(f) Niveau; beschikbaar gezinsinkomen is inclusief collectieve besparingen.